

Sygn. akt IX Ca 1101/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo SO Dorota Ciepek
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2017 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z wniosku H. W. (1)

z udziałem J. M.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 8 września 2016 r., sygn. akt X Ns 1330/15

po s t a n a w i a:

- I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalić wniosek wnioskodawczyni o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym,
- II. oddalić apelację w pozostałej części.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Dorota Ciepek

Sygn. akt IX Ca 1101/16

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni H. W. (1) wniosła o ustalenie, że w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika postępowania J. M. wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, położonego w O. przy ul. (...) o wartości 160.000 zł. Wnioskodawczyni wniosła o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym, poprzez ustalenie, że jej udział wynosi 90 %, a udział uczestnika 10 % i dokonanie podziału majątku przez przyznanie na własność uczestnikowi w/w nieruchomości z obowiązkiem spłaty na rzecz wnioskodawczyni.

W uzasadnieniu wskazała, że między stronami istniała do 3 stycznia 2006 r. wspólność majątkowa małżeńska. W trakcie jej trwania strony nabyły spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ulicy (...). Uczestnik postępowania w trakcie trwania małżeństwa znęcał się nad nią psychicznie i fizycznie oraz nadużywał alkoholu i trwonił tym samym środki finansowe rodziny. Obie strony były wówczas aktywne zawodowo. Uczestnik nie interesował się życiem rodzinnym, nie pomagał w opiece nad dziećmi. Przebywał również przez 11 lat w zakładzie karnym odbywając karę pozbawienia wolności za zabójstwo.

Uczestnik postępowania J. M. wniósł o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym stron w ten sposób, aby przyznać 80 % dla uczestnika, a 20 % dla wnioskodawczynie, jednocześnie wnosząc o oddalenie wniosku w tym przedmiocie wnioskodawczynie.

W uzasadnieniu wskazał, że nie zachodzą ważne powody w rozumieniu art. 43 § 2 kro, dla ustalenia nierównych udziałów. Zakwestionował podaną przez wnioskodawczynie wartość prawa podlegającego podziałowi. Wkład wnioskodawczynie stanowił niewielką część wartości mieszkania, albowiem większa część tej kwoty została wpłacona z zaciągniętych przez uczestnika w zakładzie pracy pożyczek. Na bieżąco również ponosi koszty utrzymania mieszkania.

Postanowieniem wstępnym z dnia 8 września 2016 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie ustalił nierówne udziały w majątku wspólnym wnioskodawczynie H. W. (1) i uczestnika postępowania J. M. w ten sposób, że ustalił udział wnioskodawczynie na 80%, zaś uczestnika na 20%.

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawczynie H. W. (1) i uczestnik postępowania J. M. zawarli w dniu 10 sierpnia 1985 r. związek małżeński. Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 3 stycznia 2006 r. rozwiązał przez rozwód małżeństwo wnioskodawczynie i uczestnika, z winy pozwanego.

Po zawarciu małżeństwa strony przez dwa lata mieszkały u matki wnioskodawczynie w Ł.. W (...) urodziły się córki wnioskodawczynie i uczestnika, w opiece nad nimi pomagała wnioskodawczynie jej matka. W tym czasie wnioskodawczynie przebywała na urlopie macierzyńskim i wychowawczym.

W dniu 23 marca 1993 r. wnioskodawczynie otrzymała przydział lokalu mieszkalnego nr (...), na warunkach własnościowego prawa do lokalu w budynku położonym przy ulicy (...) w O.. W przydzielonym mieszkaniu mieli prawo zamieszkać: uczestnik J. M., P. M. (córka) i A. M. (córka). Przedmiotowe mieszkanie zostało zakupione z książeczki mieszkaniowej wnioskodawczynie oraz pożyczek pracowniczych. Wnioskodawczynie pracowała w latach 1989-1995 w S. Handlowo – Usługowej(...) w O. na stanowisku sprzedawcy. Następnie pracowała w Zakładach (...) S.A. w (...) Sp. z o.o. i podejmowała dorywczą pracę we W.. Wszystkie zarobione pieniądze wnioskodawczynie przeznaczała na zaspokajanie potrzeb rodziny i opłacanie bieżących rachunków.

Uczestnik J. M. od 10 września 1986 r. do 31 stycznia 1995 r. był zatrudniony na stanowisku kierowcy autobusowego w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w O.. W roku 1991 uczestnik wystąpił z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego i udał się do pracy na budowie eksportowej w M. w Libii, gdzie pracował w okresie od dnia 10 września 1991 r. do 14 września 1992 r. na stanowisku zbrojarz. Przedmiotowa umowa została rozwiązana w dniu 14 września 1992 r. bez wypowiedzenia z winy pracownika (uczestnika), który zakłócał porządek, nie przestrzegał regulaminu i uczestniczył w bójce. Od 15 września 1992 r. do 8 października 1992 r. pracował na umowie zlecenia. W trakcie pobytu uczestnika w Libii wnioskodawczynie pracowała, zajmowała się dziećmi, prowadziła sama gospodarstwo domowe. Zarobione w Libii pieniądze uczestnik przysyłał wnioskodawczynie. Uczestnik przywiózł z Libii złote łańcuszki i kolczyki, z których część rozdał. Za część zarobionych przez uczestnika pieniędzy małżonkowie kupili samochód.

Po powrocie z Libii uczestnik nie podjął żadnej stałej pracy, a koszt utrzymania rodziny spoczął na wnioskodawczynie. Nadto uczestnik zaczął nadużywać alkoholu, na który wydawał wszystkie uzyskane z prac dorywczych środki. Stał się agresywny i zaczął znęcać się psychicznie i fizycznie nad wnioskodawczynią. Opieką nad dziećmi i prowadzeniem domu (pranie, sprzątanie, gotowanie, robienie zakupów) zajmowała się wyłącznie wnioskodawczynie, która dodatkowo

przez cały czas pracowała, aby mieć środki finansowe na utrzymanie rodziny, gdyż uczestnik pozyskał środki trwonil na alkohol. Uczestnik nie interesował się rodziną, potrafił nie wracać do domu przez kilka dni.

W 1998 r. uczestnik wyjechał do pracy do Niemiec, a z uzyskanych tam środków finansowych kupił samochód. Następnie ponownie wyjechał do Niemiec w celach zarobkowych, ale wrócił po kilku dniach, ale nie zatrzymał się w domu. Na terenie Niemiec dopuścił się przestępstwa i w 1999 r. został skazany za zabójstwo na karę 15 lat pozbawienia wolności. Wnioskodawczyni została sama z dwójką dzieci w wieku szkolnym. Cały koszt utrzymania rodziny, opieki nad dziećmi i prowadzenia gospodarstwa domowego ponownie spoczął na wnioskodawczyni.

Do 2001 r. wnioskodawczyni wysyłała paczki żywniowe dla uczestnika, robiła mu zakupy w kantynie, odwiedzała go w więzieniu wraz z córkami.

Od 2001 r. wnioskodawczyni nie utrzymuje kontaktów z uczestnikiem, zaś w 2010 r. po opuszczeniu przez uczestnika zakładu karnego wnioskodawczyni wyprowadziła się z mieszkania przy ulicy (...) w O., które do dnia dzisiejszego zajmuje tylko uczestnik.

Wnioskodawczyni od dnia 28 września 2010 r. jest zatrudniona na stanowisku sprzątaczkii na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony w Gimnazjum (...) im. H. (...) w O.. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wnioskodawczyni za okres od czerwca 2015 r. do sierpnia 2015 r. wyniosło 2.038,17 zł, a za okres od czerwca 2015 r. do sierpnia 2015 r. 1.496,14 zł.

Uczestnik od 10 czerwca 2016 r. jest zatrudniony na stanowisku pracownika budowlanego w Przedsiębiorstwie Handlowo – Usługowym (...) w (...), gm. Ś. na czas nieokreślony, z wynagrodzeniem zasadniczym w kwocie 1.850 zł brutto.

W ocenie Sądu Rejonowego uczestnik postępowania przyczynił się do powstania majątku wspólnego stron, jedynie w początkowym okresie trwania związku małżeńskiego stron. Wnioskodawczyni i uczestnik osiągali wówczas zbliżone dochody. Pieniądze, które przysyłał pracując w Libii były wyższe aniżeli wynosiło wynagrodzenie wnioskodawczyni. Jednak złoto, które przywiózł z Libii rozdawał rodzinie pomniejszając majątek wspólny stron. Od 1995r. uczestnik pozostawał bez stałej pracy, cały ciężar prowadzenia domu spoczywał na wnioskodawczyni. Ponadto w trakcie trwania związku uczestnik nie tylko nadużywał alkoholu trwoniąc wspólne środki pieniężne, ale również znęcał się fizycznie i psychicznie nad wnioskodawczynią. Gdy uczestnik odbywał karę pozbawienia wolności cały trud wychowania i utrzymania dzieci spoczywał na wnioskodawczyni. Stąd Sąd uwzględnił wniosek wnioskodawczyni o ustalenie nierównych udziałów, tj. 80% dla wnioskodawczyni i 20% dla uczestnika.

Uczestnik postępowania zaskarżył powyższe postanowienie w całości. W apelacji zarzucił naruszenie art. 43 § 1 i 2 k.r.o. poprzez niewłaściwe ich zastosowanie prowadzące do przyjęcia, że wnioskodawczyni przypada 80% udziałów w majątku wspólnym. Ponadto zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 361 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia sprzecznego ze stanem rzeczy w chwili zamknięcia posiedzenia, z pominięciem dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wskazując na powyższe zarzuty uczestnik wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym stron w ten sposób, że 80% udziałów przypada uczestnikowi, a 20% wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest w części zasadna.

Sąd Okręgowy nie podziela oceny prawnej stanu faktycznego ustalonego przez Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie.

Trafny jest zarzut uczestnika dotyczący naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 43 § 1 k.r.o.

Zasadą wyrażoną w art. 43 § 1 k.r.o. jest, że małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. Odstąpienie od tej zasady wymaga wystąpienia dwóch przesłanek (co zresztą podkreślił w uzasadnieniu Sąd Rejonowy), tj. ważnych przyczyn oraz różnego stopnia przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego. Przesłanki te muszą być spełnione łącznie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 października 1997 r., II CKN 348/97, LEX nr 479357). Oznacza to, że ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym nie może nastąpić w każdym wypadku faktycznej nierówności przyczynienia się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego, lecz tylko w tych wypadkach, gdy zaistnieją ważne powody. Z jednej strony żadne „ważne powody” nie uzasadniają same przez się ustalenia nierównych udziałów, jeżeli stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego jest równy. Z drugiej strony – różny stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku bierze się po uwagę dopiero wtedy, gdy za ustaleniem nierównych udziałów przemawiają „ważne powody”.

W postanowieniu z 26 listopada 1973 r. (III CRN 227/73, OSNC 1974/11/189) Sąd Najwyższy wskazał, że ważne powody stanowiące przesłankę ustalenia nierównych udziałów stron w majątku wspólnym polegają na zachowaniu małżonka charakteryzującym się rażącym lub uporczywym nie przyczynianiem się do powstania dorobku stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych. W doktrynie wskazuje się, iż powody ustalenia nierównych udziałów dotyczą oceny, kwalifikacji zachowania drugiego małżonka oraz spowodowanych przez niego takich stanów rzeczy, które stanowią przyczynę niższej wartości majątku wspólnego niż ta, która wystąpiłaby, gdyby postępował właściwie. Nie stanowią jednak ważnych powodów okoliczności niezależne od małżonka i przez niego niezawinione, w szczególności związane z nauką, chorobą czy bezrobociem (M. Sychowicz (w:) K. Piasecki (red.), Kodeks, 2006, s. 232).

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni wykazała, iż zaistniały ważne powody, które są jedną z przesłanek orzeczenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. Takim ważnym powodem jest zachowanie uczestnika postępowania, który od 1995 r. nie przyczyniał się do powstania majątku wspólnego stron, a od 1999 r. przez 11 lat przebywał w zakładzie karnym. Okoliczności te nie były kwestionowane przez uczestnika postępowania. Okres ten bez wątpienia można uznać za charakteryzujący się nie przyczynianiem się uczestnika do powstania majątku wspólnego stron, pomimo, że uczestnik posiadał siły i możliwości zarobkowe.

Uczestniczka postępowania, która zgłosiła wniosek o ustalenie nierównych udziałów stron w majątku wspólnym nie wykazała natomiast nierównego stopnia w przyczynieniu się stron do stworzenia majątku wspólnego, który podlega podziałowi w niniejszej sprawie.

Na stopień przyczynienia się małżonków do tworzenia majątku dorobkowego składa się całokształt starań o zaspokojenie potrzeb rodziny. Będą to zarówno zarobki lub inne dochody uzyskiwane przez małżonków wykorzystywanych na zaspokojenie potrzeb rodziny oraz świadczenia pracy osobistej przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym. Dla jego określenia ma znaczenie, czy posiadanymi zasobami małżonkowie gospodarują racjonalnie, a w szczególności, czy lekkomyślnie ich nie trwonią. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażony jest pogląd, że jeżeli małżonek w sposób rażący lub uporczywie, pomimo posiadanych sił oraz możliwości zarobkowych, nie przyczynia się odpowiednio do tych możliwości do powstania majątku wspólnego, drugi małżonek może żądać, aby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z małżonków przyczynił się do powstania tego majątku (postanowienie z dnia 30 listopada 1972 r., III CRN 235/72).

Z niekwestionowanych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że majątek podlegający podziałowi w niniejszej sprawie to wyłącznie spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ul. (...). Składnik tego majątku został nabyty przez strony w 1993 r., a zatem w okresie kiedy zarówno wnioskodawczyni jak i uczestnik postępowania pozostawali aktywni zawodowo i przyczyniali się do powstania majątku wspólnego. Sama wnioskodawczyni w pozwie o alimenty podniosła, że do stycznia 1999r. pożycie małżeńskie układało się zgodnie, uczestnik pracował zarobkowo,łożył na utrzymanie dzieci i domu (k.129).

Wprawdzie wynagrodzenie uczestnika postępowania było wówczas wyższe niż uczestniczki, ale to ona świadczyła pracę osobistą przy wychowaniu dzieci stron i we wspólnym gospodarstwie domowym. Część środków na zakup lokalu pochodziło wprawdzie z majątku osobistego uczestniczki, ale większość stanowiły środki pochodzące z

majątku wspólnego (pamiętając przy tym, że premia gwarancyjna związana z likwidacją książeczki mieszkaniowej wnioskodawczynie wchodzi w skład majątku wspólnego byłych małżonków).

Konsekwencją powyższej sytuacji przy podziale majątku wspólnego powinno być uwzględnienie określonej wysokości nakładu wnioskodawczynie z majątku osobistego na majątek wspólny, lecz nie ustalenie nierównych udziałów. Powyższe nie pozwala również na przyjęcie twierdzeń apelacji, że to uczestnik postępowania w zdecydowanej części przyczynił się do powstania majątku podlegającego podziałowi w niniejszej sprawie.

Reasumując, ustalenia poczynione w niniejszej sprawie i ich prawidłowa ocena nie pozwalają na stwierdzenie by stopień przyczynienia się stron do powstania majątku wspólnego nie był równy. Tym samym nie było podstaw do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym stron.

Z powyższych względów zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. podlegało zmianie poprzez oddalenie wniosku wnioskodawczynie o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym.

O kosztach postępowania apelacyjnego, zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c., rozstrzygnie Sąd Rejonowy w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Dorota Ciejek